วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 2560 : 35 (1) : 125-135

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าในตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

Opinion of Farmers toward Pak-Wanpa (*Melientha suavis* Pierre) Cultivation in Nongbua Sub-district, Ban Mo District, Saraburi Provincee

นภัสร เอนกบุญ[1] พัชราวดี ศรีบุญเรือง[2] และสาวิตรี รังสิภัทร์[3]
Naphassorn Anekboon[1], Patcharavadee Sriboonruang[2] and Savitree Rangsipaht[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล 2) ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 3) พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร 4) การเปิดรับข่าวสารทางด้านการเกษตร 5) ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่า และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมตามเศรษฐกิจพอเพียงและการเปิดรับข่าวสาร กับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่า เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าในตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี จำนวน 160 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.46 ปี มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีพื้นที่ปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 3.06 ไร่ เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคลโดยมาจากผู้นำชุมชน ส่วนสื่อมวลชนมาจากโทรทัศน์ และไม่เคยรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ มีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการปลูกผักหวานป่าโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของผลการทดสอบสมมติฐานนั้น พบว่า แรงงานในครัวเรือน แรงงานจ้าง และรายจ่ายในการปลูกมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการปลูกและการดูแลรักษา ระดับการศึกษา พื้นที่ปลูก รายจ่ายในการปลูก พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล ด้านภูมิคุ้มกันที่ดีและด้านความรู้มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลและด้านภูมิคุ้มกันที่ดีมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรด้านการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการลงทุนและผลตอบแทนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ : ความคิดเห็น เกษตรกร ผักหวานป่า (*Melientha suavis* Pierre) เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสระบุรี

Abstract

The objectives of this research were to study 1) demographic factors, 2) economic factors, 3) behavior of life regarding to sufficiency economy, 4) media exposure toward agricultural information, and 5) the opinion of farmers toward Pak-Wanpa cultivation and to find relationships between demographic factors, economic factors, behavior of life regarding to sufficiency economy of farmers, and media exposure toward agricultural information with the opinion of farmers toward Pak-Wanpa.Samples consisted 160 Pak-Wanpa farmers. Data were collected by using questionnaires. Statistical analyses were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum, maximum and Chi-square.

[1]ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
[2]ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
[3]ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

According to the research, the results showed that farmers were male with an average age of 54.46 years old, attaining an elementary education or lower. The average areas of Pak-Wanpa growing were 3.06 rai.They got information about agriculture from people media from community leaders, mass media from television. Most of farmers never got specialized media. Behavior of life regarding to sufficiency economy of farmers with the average total was at the high level. Moreover, the opinion of farmers toward Pak-Wanpa cultivation with the average total was at the high level. The testing of hypotheses indicated that household labors, hired labors, expense of Pak-Wanpa cultivation had relationship with the opinion of farmers toward Pak-Wanpa cultivation in cultivar and propagation part. Education level, areas of cultivation, expense of cultivation, behavior of life regarding to sufficiency economy of farmers in reasonableness part, self-immunity part and well-rounded knowledge part had relationship with the opinion of farmers in pest management part. Behavior of life regarding to sufficiency economy of farmers in reasonableness part and self-immunity part had relationship with the opinion of farmers in harvesting techniques part. Moreover, behavior of life regarding to sufficiency economy of farmers in reasonableness part had relationship with the opinion of farmers toward Pak-Wanpa cultivation in costs and benefits part at 0.01 level of significance.

Keywords: opinion, farmers, Pak-Wanpa (*Melientha suavis* Pierre), sufficiency economy, Saraburi province

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา โดยภาครัฐนั้นได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการผลิตทางการเกษตรทั้งนี้จึงได้สร้างยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตรโดยมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้มีการจัดการและเผยแพร่องค์ความรู้และการพัฒนาด้านอาหารรวมทั้งส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสมของบุคคลและชุมชน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการผลิตและการบริโภคที่เกื้อกูลกันในระดับชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร สร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเกษตรกรรุ่นใหม่และแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ผักหวานป่าจัดอยู่ในวงศ์ Opiliaceae มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Melientha suavis* Pierre เดิมเป็นผักพื้นบ้านที่ขึ้นอยู่ตามแหล่งธรรมชาติในท้องถิ่น พบเห็นได้บริเวณประเทศไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย และฟิลิปินส์ ทั้งในพื้นที่ป่าไม้ผลัดใบและป่าดิบแล้ง ที่ระดับน้ำทะเลต่ำกว่า 600 เมตร (กรมวิชาการเกษตร, 2548)

การปลูกพืชป่าหลายชนิดโดยเฉพาะพืชอาหาร สามารถเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้ผู้ปลูกได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ ปัจจุบันพืชป่าหลายชนิดที่มีการปลูกและเป็นสินค้าเพื่อการบริโภค ผักหวานป่าเป็นพืชที่มีการปลูกเป็นพืชอาหารมาเป็นเวลายาวนานจนถือว่าเป็นพืชในครัวเรือน มีผู้นิยมบริโภคกันอย่างกว้างขวาง มีการซื้อขายยอดผักหวานป่ากันในราคาสูง ทำรายได้ให้ผู้ปลูกในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก และจากรายได้ที่ดีนี้ทำให้เกิดแรงจูงใจให้มีผู้สนใจที่จะปลูกผักหวานป่าเพื่อเสริมรายได้ นับเป็นแนวทางหนึ่งในการนำหลักแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ปัจจุบันมีการซื้อขายเมล็ดและเพาะพันธุ์กล้าผักหวานป่าจำหน่ายกันอยู่ทั่วไปและมีราคาค่อนข้างสูงเช่นกัน แต่การปลูกผักหวานป่านั้นค่อนข้างจะมีข้อจำกัดและต้องมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของต้นผักหวานป่า โดยเฉพาะในช่วงแรกของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเตรียมกล้า การปลูกและบำรุงรักษา ซึ่งจะต้องปฏิบัติและดูแลต้นกล้าที่ปลูกอย่างถูกต้องจึงจะประสบความสำเร็จ และเมื่อต้นผักหวานป่าโตถึงขนาดที่เก็บเกี่ยวยอดได้ก็ต้องมีวิธีการบำรุง รวมทั้งเทคนิคเฉพาะในการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ต้นผักหวานป่ามีความสมบูรณ์ สามารถผลิตยอดให้เก็บเกี่ยวได้อย่างต่อเนื่องและยาวนานต่อไป (ณัฏฐากร และ บัณฑิต , 2552)

ปัจจุบันนี้เกษตรกรได้ผลิตพันธุ์ผักหวานป่าจำหน่ายปีละหลายแสนต้น มีทั้งเกษตรกรจากภายในอำเภอ ภายในจังหวัด และจังหวัดต่างๆทั่วประเทศมาศึกษาดูงาน ศึกษาวิธีการปลูกผักหวานป่าและซื้อพันธุ์ผักหวานป่าไปปลูกเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการกระจายผลผลิตในตลาดต่างๆ ช่วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและปรับปรุงระบบนิเวศน์ที่ยั่งยืน (สมบัติ, 2547) ตำบลหนองบัว มีเกษตรกรที่ลงทะเบียนปลูกผักหวานป่าจำนวนมาก คือ 266 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, 2555)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 รัฐบาลได้มีการสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเลือกปลูกพืชเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งผักหวานป่านั้นเป็นพืชเศรษฐกิจของอำเภอบ้านหมอและได้รับความนิยมในการปลูกจากเกษตรกรเป็นจำนวนมากโดยมีจำนวนพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูกเป็นอันดับ 6 ของอำเภอ เนื่องจากในตำบลหนองบัวนั้นเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกผักหวานป่าและผักหวานป่าในพื้นที่นี้ให้ผลผลิตดี เกษตรกรมีการปลูกผักหวานป่าเป็นจำนวนมาก โดยมีจำนวนพื้นที่ในการปลูกผักหวานป่ามากถึง 779.26 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ, 2555) สมบัติ (2547) ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดผักหวานป่าของเกษตรกรในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี และจากการที่ได้ศึกษางานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกร มีต่อการปลูกผักหวานป่าในตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยที่ได้ศึกษามา และนำข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนในการพัฒนาด้านการส่งเสริมการปลูกผักหวานป่าให้แก่เกษตรกรต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร และการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าในตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าในตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี จำนวน 266 ราย และทำการคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 ราย โดยขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่าง (sample size) โดยใช้การคำนวณสูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงใน สุรินทร์, 2553) ความคาดเคลื่อนเนื่องจากการสุ่มตัวอย่างในที่นี้กำหนดให้เท่ากับ 0.05 ขั้นที่ 2 นำจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ 160 ราย ไปแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดสุ่มเป็นสัดส่วน (proportional stratified sampling) ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างสามารถจำแนกตามหมู่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน ได้ดังนี้ หมู่ที่ 1 จำนวน 34 ราย หมู่ที่ 2 จำนวน 13 ราย หมู่ที่ 3 จำนวน 30 ราย หมู่ที่ 4 จำนวน 40 ราย หมู่ที่ 5 จำนวน 14 ราย หมู่ที่ 6 จำนวน 2 ราย และ หมู่ที่ 7 จำนวน 27 ราย ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่มีทั้งปลายปิดและปลายเปิด โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3 ท่าน ตรวจสอบความตรง (validity) ของเครื่องมือและปรับปรุงแก้ไขจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) จำนวน 30 ชุด ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ได้ค่า cronbach's alpha เท่ากับ 0.73 ซึ่งเป็นค่าที่สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 โดยได้มีการศึกษาตัวแปรต้นและตัวแปรตามทั้งหมด 5 ตัวแปร ดังนี้ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และประสบการณ์ในการปลูกผักหวานป่า ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ปลูก จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการปลูกผักหวานป่า และ รายจ่ายจากการปลูกผักหวานป่า พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ด้านความรู้ และ 5) ด้านคุณธรรม (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2549) การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และ สื่อเฉพาะกิจ (เกศินี, 2540) และจากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมต่างๆรวมทั้งศึกษาเอกสารทางวิชาการเพิ่มเติม เรื่องการปลูกผักหวานป่า จังหวัดสระบุรี ของ สงบ (ม.ป.ป.) จากนั้นได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด จึงสามารถกำหนดตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่า ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์ 2) ด้านการปลูกดูแลรักษา 3) ด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด 4) ด้านการเก็บเกี่ยวและเทคนิคการให้แตกยอดตลอดปี และ 5) ด้านการลงทุนและผลตอบแทน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลด้านพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและด้านความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่า ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี กำหนดวัดแบบสเกล อันตรภาคชั้น (interval class)

ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวัดแบบการจัดแบ่งระดับชั้น (rating Scale) ด้วยวิธีการสร้างสเกลแบบ ลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) (สุรินทร์, 2553) โดยกำหนดค่าคะแนนพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและกำหนดค่าคะแนนความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าเป็น 3 ระดับ ดังนี้

กำหนดค่าคะแนนพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และปฏิบัติน้อย/ไม่ปฏิบัติ มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 2 และ 1 ตามลำดับ และใช้ค่าเฉลี่ยจัดระดับเป็นช่วงคะแนนเพื่อแปลความหมายพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติน้อย

กำหนดค่าคะแนนความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง และน้อย มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 2 และ 1 ตามลำดับ และใช้ค่าเฉลี่ยจัดระดับเป็นช่วงคะแนนเพื่อแปลความหมายระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่า ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 107 คน (ร้อยละ 66.9) มีอายุเฉลี่ย 54.46 ปี มีระดับการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 66.3) และสูงกว่าประถมศึกษา (ร้อยละ 33.7) เกษตรกรส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 86.3) มีประสบการณ์ในการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 9.72 ปี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย ค่อนข้างมากจึงอาจจะทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ ความรู้ เกี่ยวกับผักหวานป่ามากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์น้อย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 183,646 บาท/ปี และมีรายจ่ายจากการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 26,470 บาท/ปี มีพื้นที่ปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 3.06 ไร่ มีจำนวนแรงงานครัวเรือนในการปลูกผักหวานป่า 2 คน (ร้อยละ 48.8) และส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานจ้าง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 2 คน ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ (2547) ที่กล่าวว่า การผลิตผักหวานป่าส่วนใหญ่เป็นแรงงานของสามีและและภรรยาส่วนบุตรหลานมักจะไปศึกษาเล่าเรียนหรือไปประกอบอาชีพอื่นๆ ดังนั้นในอนาคตอายุของเกษตรกรอาจจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและอาจจะต้องใช้แรงงานจ้างเพิ่มขึ้น ในส่วนของรายได้เฉลี่ยจากการปลูกผักหวานป่านั้นเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก เมื่อเทียบกับรายจ่ายต่อปี และต้นทุนการผลิตผักหวานป่าค่อนข้างต่ำทำให้เกษตรกรมีศักยภาพทางการเงินที่เพียงพอในด้านการลงทุนเพราะผักหวานป่าสามารถให้ผลตอบแทนในระยะยาวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สงบ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า ต้นทุนการผลิตผักหวานป่าค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับการลงทุนทำการเกษตรปลูกพืชผักพื้นบ้านชนิดอื่นๆและผักหวานป่าสามารถให้ผลผลิตที่ยาวนาน

ตอนที่ 3 พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

เกษตรกรมีพฤติกรรมการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย2.36 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กษมา (2551) พบว่า สมาชิกสถาบันเกษตรกรมีพฤติกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีคุณธรรมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.34 2.41 และ 3.00 ตามลำดับ) และ เกษตรกรมีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีและด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.14 และ 1.89 ตามลำดับ) ดังแสดงไว้ใน Table 1

เกษตรกรมีการลดต้นทุนการผลิตโดยนำวัสดุในครัวเรือน เช่น การนำปุ๋ยคอกมาใช้ในด้าน เกษตรกรใช้น้ำหมักสมุนไพรในการป้องกัน กำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ในขณะเดียวกัน เกษตรกรได้หาความรู้เพิ่มเติมโดยการสอบถามสูตรในการทำน้ำหมักสมุนไพรในการกำจัดโรคและแมลง การทำน้ำหมักเพื่อบำรุงดินและต้นผักหวานป่าจากเพื่อนบ้านหรือบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการปลูกผักหวานป่าในตำบลรวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในด้านการเก็บเกี่ยวและเทคนิคการให้แตกยอดตลอดปีจากเกษตรกรท่านอื่นๆด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แล้วเกษตรกรจะติดตามสังเกตผลผลิตในแต่ละปี เพื่อทำการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และมีการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งไว้ใช้ในยามจำเป็น จะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าในตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการปลูกผักหวานป่าและชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 4 ข้อมูลการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกร

สื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรไม่เคยรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคล คิดเป็นร้อยละ 22.5 และเคยรับข้อมูลข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคล คิดเป็นร้อยละ 77.5 โดยเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำชุมชน (ร้อยละ 45.0) เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิด สนิทสนมคุ้นเคยและมีความน่าเชื่อถือกับเกษตรกร เมื่อเกษตรกรมีปัญหาหรือข้อสงสัยทางด้านการเกษตรก็จะเลือกที่ปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่ และผู้นำชุมชนเองก็สามารถเป็นคนกลางที่จะคอยเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ จินตวีร์ (2553) ที่กล่าวว่า สมาชิกชุมชนในแต่ละชุมชนนั้น มีความตระหนักว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้รับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน การเป็นผู้เปิดรับการสื่อสารจากภายนอกเข้าสู่ชุมชนและสามารถถ่ายทอดข่าวสารให้ชุมชนได้รับรู้ และสามารถเป็นผู้กลั่นกรองข่าวสารให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของคนในชุมชน

Table 1 Level of living behavior of according to sufficiency economy of farmers.

Behavior of life regarding to Sufficiency Economy of farmers	$\bar{x}$	S.D.	Behavior level
1. Moderation	2.34	.43	High
2. Reasonableness	2.41	.48	High
3. Self – immunity	2.14	.41	Moderate
4. Well – rounded knowledge	1.89	.50	Moderate
5. Morality	3.00	.00	High
Total	2.36	.29	High

สื่อมวลชน พบว่า เกษตรกรไม่เคยรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อมวลชน คิดเป็นร้อยละ 22.8. และเคยรับข้อมูลข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อมวลชน คิดเป็นร้อยละ 71.2 โดยส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากโทรทัศน์ (ร้อยละ 50.6) เนื่องจากเทคโนโลยีในปัจจุบันนั้นแพร่หลายครอบคลุมไปในทุกพื้นที่ และโทรทัศน์เป็นสื่อที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ ปาจรีย์ (2551) ที่กล่าวว่า สื่อทางโทรทัศน์โดยผ่านช่องทางเคเบิลทีวี KCTV และ TVD รวมทั้ง สื่อทางวิทยุ เป็นช่องทางการสื่อสารที่ดีที่สุดในกระบวนการสื่อสาร

สื่อเฉพาะกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อเฉพาะกิจ คิดเป็นร้อยละ 60.0 และเคยได้รับข้อมูลรับข่าวสารทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 40 โดยเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ร้อยละ 14.4) รองลงมา คือ การอบรมและการประชุม (ร้อยละ 13.1 และ 12.5 ตามลำดับ) ดังแสดงใน Figure 1

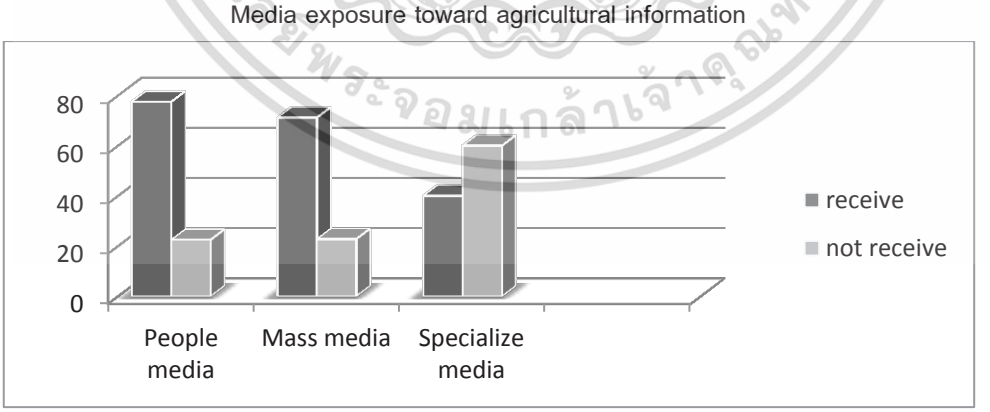

Figure 1 Media exposure toward agricultural information.

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่า

จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่า พบว่า เกษตรกรมีความคิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เห็นต่อการปลูกผักหวานป่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.55) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกผักหวานป่าด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์ ด้านการปลูกดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและเทคนิคการให้แตกยอดตลอดปีและด้านการลงทุนและผลตอบแทน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.89, 2.77, 2.67 และ 2.70 ตามลำดับ) และเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกผักหวานป่าอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด (ค่าเฉลี่ย 1.72) ดังแสดงไว้ใน Table 2

เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกผักหวานป่าด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.89) เนื่องจากเกษตรกรได้คัดเลือกพันธุ์ของผักหวานป่าซึ่งก็คือพันธุ์ยอดสีเหลืองที่เหมาะสมกับสภาพดินและภูมิอากาศ และนิยมใช้วิธีเพาะเมล็ดในการขยายพันธุ์เพราะจะทำให้ได้ต้นผักหวานที่มีระบบรากแก้วที่ดีและแข็งแรงกว่าการขยายพันธุ์ด้วยวิธีอื่น

ซึ่งสอดคล้องกับ สงบ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า วิธีการขยายพันธุ์แบบนำเมล็ดมาเพาะน่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในขณะนี้ และหัวใจสำคัญของการปลูกผักหวานป่าให้มีอายุที่ยืนยาว คือ อย่าให้รากของผักหวานป่าได้รับการกระทบกระเทือน

Table 2 The opinion of farmers toward Pak-Wanpa cultivation.

The opinion of farmers toward Pak-Wanpa	$\bar{x}$	S.D.	Level of opinion
1. Cultivar and propagation	2.89	.22	High
2. Production	2.77	.28	High
3. Pest management	1.72	.33	Moderate
4. Harvesting techniques	2.67	.35	High
5. Costs and benefits	2.70	.35	High
Total	2.55	.20	High

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร และข้อมูลการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกร กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่ารายด้าน

ด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์ ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์ พบว่า พื้นที่ปลูก คำนวณได้ค่า = 6.555 และได้ค่า p-value = 0.038 ผลคือ พื้นที่ปลูก มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการขยายพันธุ์ผักหวานป่าโดยใช้เมล็ด หลังจากนั้น ต้องย้ายกล้าลงแปลง เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 3.06 ไร่ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่มาก เกษตรกรจึงสามารถเข้าดูแลในด้านของการขยายพันธุ์และสังเกตการณ์ได้อย่างทั่วถึง

ด้านการปลูกดูแลรักษา ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการปลูกดูแลรักษา พบว่า พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรด้านความพอประมาณ คำนวณได้ค่า = 7.333 และได้ค่า p-value = 0.026 ผลคือพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรด้านความพอประมาณมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการปลูกดูแลรักษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจาก เกษตรกรมีการลดต้นทุนการผลิตโดยนำวัสดุในครัวเรือน เช่น การนำปุ๋ยคอกมาใช้ในด้าน เกษตรใช้น้ำหมักสมุนไพรในการป้องกัน กำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรได้ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด พบว่า รายจ่ายจากการปลูกผักหวานป่า คำนวณได้ค่า = 11.603 และได้ค่า p-value = 0.003 ผลคือ รายจ่ายจากการปลูกผักหวานป่า มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เนื่องจากเกษตรกรมีรายจ่ายเฉลี่ยจากการปลูกผักหวานป่า 26,469.72 บาท/ปี ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อย เนื่องจากเกษตรกรได้ให้ข้อมูลว่า ผักหวานป่า 1 ต้น สามารถให้ผลผลิตระยะยาวได้ จะขยายพันธุ์เพิ่มเฉพาะนำมาแทนต้นที่ตายไปและนอกจากนี้ยังเป็นพืชที่มีโรคและแมลงศัตรูพืชรบกวนน้อย ค่าใช้จ่ายในด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์และด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัดจึงไม่มาก ซึ่งสอดคล้องกับ สงบ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า ผักหวานป่าเป็นพืชผักพื้นบ้านที่ดูแลรักษาง่าย ใช้ต้นทุนต่ำปลูกเพียงครั้งเดียวก็สามารถเก็บผลผลิตได้ยาวนาน ผักหวานป่าจัดเป็นพืชผักปลอดภัยจากสารพิษชนิดหนึ่ง เนื่องจากมีศัตรูโรคแมลงรบกวนน้อยมาก และไม่จำเป็นหรือต้องใช้สารเคมีในการปลูกผักหวานป่า และ พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ คำนวณได้ค่า = 13.100 และได้ค่า p-value = 0.001 ผลคือ พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เนื่องจาก เกษตรกรนั้นได้หาความรู้เพิ่มเติมโดยการสอบถามสูตรในการทำน้ำหมักสมุนไพรในการกำจัดโรคและแมลง การทำน้ำหมักเพื่อบำรุงดินและต้นผักหวานป่าจากเพื่อนบ้าน หรือบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการปลูกผักหวานป่าในตำบล รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรได้ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้

การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคล คำนวณได้ค่า = 4.631 และได้ค่า p-value = 0.031 ผลคือ การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจาก เกษตรกรมีการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคล โดยรับจากผู้นำชุมชน (ร้อยละ 45.0) เพราะเกษตรกรในตำบลหนองบัวนั้นมีความใกล้ชิด สนิทสนมกับผู้นำชุมชนรวมทั้งกับเกษตรกรท่านอื่นๆด้วย จึงเกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางด้านการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการเก็บเกี่ยวและเทคนิคการให้แตกยอดตลอดปี ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการเก็บเกี่ยวและเทคนิคการให้แตกยอดตลอดปี พบว่า พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ด้านความมีเหตุผล คำนวณได้ค่า = 15.071 และได้ค่า p-value = 0.001 ผลคือ พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ด้านความมีเหตุผล มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการเก็บเกี่ยวและเทคนิคการให้แตกยอดตลอดปี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เนื่องจาก เกษตรกรได้มีการวางแผนการเก็บเกี่ยวและศึกษาเทคนิคในการทำให้ผักหวานนั้นแตกยอดได้ตลอดปีและสามารถสร้างรายได้แน่นอนให้แก่เกษตรกรได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรได้ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล

ด้านการลงทุนและผลตอบแทน ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการลงทุนและผลตอบแทน พบว่า รายได้จากการปลูกผักหวานป่า คำนวณได้ค่า = 8.970 และได้ค่า p-value = 0.011 ผลคือ รายได้จากการปลูกผักหวานป่า ป่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการลงทุนและผลตอบแทน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจาก เนื่องจาก เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยจากการปลูกผักหวานป่า 183,645.94 บาท/ปี ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่มากเมื่อเทียบกับรายจ่ายต่อปี และต้นทุนการผลิตผักหวานป่าค่อนข้างต่ำ ซึ่งทำให้เกษตรกรมีศักยภาพทางการเงินที่เพียงพอในด้านการลงทุนเพราะผักหวานป่าสามารถให้ผลตอบแทนในระยะยาวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สงบ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า ผักหวานป่าเมื่อเทียบกับการลงทุนทำการเกษตรปลูกพืชผักพื้นบ้านชนิดอื่นๆผักหวานป่านั้นสามารถให้ผลผลิตที่ยาวนานได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อเฉพาะกิจ คำนวณได้ค่า = 4.301 และได้ค่า p-value = 0.038 ผลคือ การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่าด้านการลงทุนและผลตอบแทน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจาก เกษตรกรมีการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อเฉพาะกิจ โดยมีการเข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งศึกษาดูงาน ทำให้เกษตรนั้นเกิดประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ๆมากขึ้น จึงสามารถวางแผนการในการทำการเกษตรและคำนวณถึงผลตอบแทนที่จะได้รับให้เหมาะสมกับการลงทุนในแต่ละครั้ง ดังแสดงใน Table 3

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.46 ปี มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีประสบการณ์ในการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 9.72 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 3.06 ไร่ มีจำนวนแรงงานครัวเรือนในการปลูกผักหวานป่า 2 คน และส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานจ้าง เกษตรมีรายได้จากการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 183,646 บาท/ปี และมีรายจ่ายจากการปลูกผักหวานป่าเฉลี่ย 26,470 บาท/ปี

พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าเกษตรกรตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และด้านความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักหวานป่า พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการปลูกผักหวานป่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกผักหวานป่าด้านพันธุ์และการขยายพันธุ์ ด้านการปลูกดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและเทคนิคการให้แตกยอดตลอดปีและด้านการลงทุนและผลตอบแทน อยู่ในระดับมากและเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกผักหวานป่าอยู่ในระดับปานกลางในด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด

ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคลโดยมาจากผู้นำชุมชน ส่วนสื่อมวลชนมาจากโทรทัศน์ และเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นั้นไม่เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อเฉพาะกิจ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมตามเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร และการเปิดรับข่าวสาร กับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าในตำบลหนองบัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ผลปรากฏว่า พฤติกรรมตามเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรด้านความมีเหตุผล มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าด้านการลงทุนและผลตอบแทน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และในส่วนของพฤติกรรมตามเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรด้านความรู้ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกรผ่านทาง สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Table 3 Relationships of demographic factors, economic factors, behavior of life regarding to Sufficiency Economy of farmers, and media exposure toward agricultural information with the opinion of farmers toward Pak-Wanpa cultivation.

Factors	The opinion of farmers toward Pak-Wanpa cultivation									
	Cultivar and propagation		Production		Pest management		Harvesting techniques		Costs and benefits	
	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p- value
1. Demographic factors										
1.1 Gender	0.656^{ns}	0.418	0.179^{ns}	0.672	0.012^{ns}	0.914	1.879^{ns}	0.170	0.197^{ns}	0.657
1.2 Age	1.128^{ns}	0.569	1.477^{ns}	0.478	6.605*	0.037	0.347^{ns}	0.841	0.454^{ns}	0.797
1.3 Educational level	1.812^{ns}	0.178	3.012^{ns}	0.083	12.139**	0.000	0.889^{ns}	0.346	0.780^{ns}	0.377
1.4 Marital status	0.763^{ns}	0.382	1.966^{ns}	0.161	0.553^{ns}	0.457	0.031^{ns}	0.860	0.093^{ns}	0.760
1.5 Experience of Pak-Wanpa cultivation	7.889*	0.019	1.552^{ns}	0.460	1.946^{ns}	0.378	0.703^{ns}	0.704	0.454^{ns}	0.797
2. Economic factors										
1.1 Areas of Pak-Wanpa cultivation	6.555*	0.038	0.289^{ns}	0.865	14.448**	0.001	0.776^{ns}	0.678	4.082^{ns}	0.130
1.2 Household labors	13.934**	0.001	4.840^{ns}	0.089	2.196^{ns}	0.334	1.737^{ns}	0.420	1.331^{ns}	0.514
1.3 Hired labors	9.987**	0.002	0.143^{ns}	0.705	2.068	0.150	1.262^{ns}	0.261	2.832^{ns}	0.092
1.4 Income of Pak-Wanpa cultivation	5.020^{ns}	0.081	3.326^{ns}	0.190	3.389	0.184	2.666^{ns}	0.264	8.970*	0.011
1.5 Expense of Pak-Wanpa cultivation	9.352**	0.009	0.272^{ns}	0.873	11.603**	0.003	0.852^{ns}	0.653	3.153^{ns}	0.207
3. Behavior of life regarding to Sufficiency Economy of farmers										
3.1 Moderation	2.614^{ns}	0.271	7.333*	0.026	8.552*	0.014	8.593*	0.014	8.310*	0.016
3.2 Reasonableness	4.211^{ns}	0.122	2.898^{ns}	0.235	12.458**	0.002	15.071**	0.001	18.562**	0.000
3.3 Self – immunity	3.293^{ns}	0.193	1.531^{ns}	0.465	12.593**	0.002	11.227**	0.004	7.303*	0.026
3.4 Well – rounded knowledge	3.422^{ns}	0.181	0.253^{ns}	0.881	13.100**	0.001	6.374 *	0.041	8.938*	0.011
4. Media exposure toward agricultural information										
4.1 People media	0.594^{ns}	0.441	0.947^{ns}	0.331	4.631*	0.031	0.947^{ns}	0.331	1.452^{ns}	0.228
4.2 Mass media	0.363^{ns}	0.547	2.280^{ns}	0.131	4.157*	0.041	0.012^{ns}	0.912	2.229^{ns}	0.129
4.3 Specialized media	1.879^{ns}	0.170	0.119^{ns}	0.730	4.538*	0.033	1.455^{ns}	0.228	4.301*	0.038

Note: *Significant at the level 0.05, **Significant at the level 0.01 ns. = Non - significant

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อเฉพาะกิจ คิดเป็นร้อยละ 60 จึงควรมีการส่งเสริมในด้านการส่งเสริมการเกษตรผ่านสื่อเฉพาะกิจเพิ่มมากขึ้น เช่นการจัดประชุม การดูงานนอกสถานที่ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้พบ พูดคุย บอกปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรท่านอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลต่างๆที่ได้แลกเปลี่ยนไปปรับปรุง พัฒนาต่อไป

2. การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกรผ่านทาง สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หน่วยงานที่ข้องจึงควรส่งเสริมการปลูกผักหวาน ด้านโรคแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด ผ่านช่องทางการเปิดรับข่าวสารในสื่อ 3 ชนิดนี้ เพื่อให้การส่งเสริมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. เกษตรกรมีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านนั้น พบว่า ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีและด้านความรู้นั้น เกษตรกรมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านความรู้ของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะเลือกแนวทางและวิธีทีการส่งเสริมให้เหมาะสมแก่เกษตรกร

4. จากผลการวิจัยในส่วนของพฤติกรรมตามเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรด้านความมีเหตุผล มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักหวานป่าด้านการลงทุนและผลตอบแทน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักหวานในด้านการลงทุนและผลตอบแทนแล้ว ควรจะส่งเสริมด้านพฤติกรรมตามเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรด้านความมีเหตุผลควบคู่ไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

กษมา พานแก้ว.2551. การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

เกศินี จุฑาวรรณ. 2540. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ, สถาบันราชภัฏพระนคร.

กรมวิชาการเกษตร. 2548. ผักหวานป่า. หน้า 57. ใน ผักพื้นเมือง. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

จินตวีร์ เกษมศุข. 2553. ศักยภาพของสื่อบุคคลกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน. รายงานการวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ณัฏฐากร เสมสันทัด และบัณฑิต โพธิ์น้อย. 2552. ผักหวานป่า (*Melientha suavis* Pierre). กลุ่มงานวนวัฒนวิจัย สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้. กรมป่าไม้.

ปาจรีย์ สุโขบล และคณะ. 2551. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิขาการสื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

มูลนิธิชัยพัฒนา. 2549. เศรษฐกิจพอเพียง [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html, ค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2558.

สงบ เจริญสุข. ม.ป.ป. เอกสารทางวิชาการ การปลูกผักหวานป่า จังหวัดสระบุรี.

สุรินทร์ นิยมางกูร. 2553. การวิเคราะห์ข้อมูลตัวอย่างความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันของเกษตรกรในชนบทแห่งหนึ่ง. กรุงเทพฯ: ฐานบัณฑิต.

สมบัติ ทัพพระจันทร์. 2547. การผลิตและการตลาดผักหวานป่า (*Melientha suavis* Pierre) ของเกษตรกรใน อำเภอ บ้านหมอ จังหวัดสระบุรี.เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมการเกษตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. 2555. ข้อมูลอำเภอบ้านหมอ [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://banmo.saraburi.doae.go.th/. ค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2558.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5748&filename=develop_issue. ค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2558.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้